

Bruksela, dnia 24.3.2014 r.
COM(2014) 179 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Plan działania na rzecz przyszłości produkcji ekologicznej w Unii Europejskiej

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Plan działania na rzecz przyszłości produkcji ekologicznej w Unii Europejskiej

1. WPROWADZENIE

Produkcja ekologiczna jest ogólnym systemem zarządzania gospodarstwem i produkcji żywności, łączącym najkorzystniejsze dla środowiska praktyki, wysoki stopień różnorodności biologicznej, ochronę zasobów naturalnych, stosowanie wysokich standardów dotyczących dobrostanu zwierząt oraz metodę produkcji odpowiadającą wymaganiom niektórych konsumentów preferujących wyroby wytwarzane przy użyciu naturalnych substancji i procesów.

Dzięki stale rosnącemu popytowi rynek ekologiczny w UE w ostatnich latach znacznie się rozwinął (19,7 mld EUR przy 9 % stopie wzrostu w 2011 r.¹). Jednocześnie w ciągu ostatniego dziesięciolecia liczba producentów ekologicznych oraz obszar zajęty pod produkcję ekologiczną wzrastały w szybkim tempie. Każdego roku 500 000 hektarów gruntów rolnych w Unii przekształcanych jest w grunty wykorzystywane pod produkcję ekologiczną. W latach 2000-2012 całkowity obszar zajęty pod produkcję ekologiczną² wzrastał średnio o 6,7 % rocznie, osiągając szacunkowo 9,6 mln ha, co stanowi 5,4 % całkowitej wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych w UE. W wyniku wprowadzenia w 2009 r. reguł unijnych produkcja w sektorze akwakultury ekologicznej także szybko się rozwija.

Sektor obejmuje zarówno producentów w sektorze rolnym i sektorze akwakultury, jak i ich dostawców, producentów żywności i dystrybutorów, którzy przestrzegają surowych przepisów.

Ogólnym wyzwaniem, przed którym stoi sektor ekologiczny, jest zapewnienie stałego wzrostu podaży i popytu przy jednoczesnym utrzymaniu zaufania konsumentów. Konieczne jest zagwarantowanie wiarygodności systemu i wartości dodanej w perspektywie długoterminowej.

Celem planu działania jest wspieranie wzrostu sektora, łącznie z przyszłymi zmianami ram legislacyjnych, w szczególności poprzez analizę nowych średnio- i długoterminowych sposobów rozwiązywania problemów w zakresie podaży i popytu.

Niniejszy plan działania przyczynia się również do realizacji celów określonych w strategii „Europa 2020”³, a także poddanej przeglądowi wspólnej polityki rolnej. Biorąc pod uwagę, że ochrona środowiska jest nadrzędnym celem produkcji ekologicznej, plan działania przyczynia

¹ Dane szacunkowe FiBL.

² Całkowity ekologiczny obszar lądowy (w ha) (obszar zatwierdzony jako ekologiczny i obszar w okresie konwersji) – całkowity obszar, w tym uprawy na gruntach ornych, trwałe użytki zielone (pastwiska i łąki), uprawy trwałe, grunty ugorowane w ramach płodozmianu.

³ COM(2010) 2020: „Europa 2020: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”.

się ponadto do osiągnięcia celów siódmego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r.⁴.

Plan działania będzie promować dalsze partnerstwa i mobilizować podmioty uczestniczące w jego wdrażaniu, w szczególności państwa członkowskie i zainteresowane strony.

2. KONTEKST

W 2004 r. Komisja przyjęła pierwszy europejski plan działania na rzecz żywności ekologicznej i rolnictwa ekologicznego⁵, aby wypromować i wzmocnić sektor ekologiczny. Zrealizowano większość spośród 21 działań planu z 2004 r., w szczególności utworzenie nowego logo produkcji ekologicznej Unii Europejskiej (zwane dalej „logo produkcji ekologicznej UE”).

Począwszy od 2004 r., Rada dokonała przeglądu przepisów dotyczących rolnictwa ekologicznego w 2007 r., a obecnie Komisja przyjęła wniosek dotyczący nowego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 834/2007⁶.

Nowy plan działania na rzecz przyszłości produkcji ekologicznej w Unii Europejskiej odnosi się do niektórych problemów zidentyfikowanych w trakcie analizy oceny skutków przeprowadzonej na potrzeby przeglądu unijnej polityki w sektorze ekologicznym⁷. Analiza została oparta na szeroko zakrojonych konsultacjach z udziałem z wielu zainteresowanych stron. Obywatele europejscy wykazali ogromne zainteresowanie tym tematem poprzez uczestnictwo w konsultacjach online (od stycznia do kwietnia 2013 r.), w ramach których przesłano niemal 45 000 odpowiedzi.

W trakcie konsultacji zainteresowane strony proponowały Komisji publikację nowego planu działania. Od 2004 r. 15 państw członkowskich ustanowiło plany działania na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego na poziomie krajowym lub regionalnym⁸.

3. WYZWANIA DLA POLITYKI: PROGRAM DZIAŁANIA W POSZCZEGÓLNYCH DZIEDZINACH PRIORYTETOWYCH

Plan działania przedstawia strategię Komisji Europejskiej dotyczącą produkcji ekologicznej, kontroli i handlu w nadchodzącym dziesięcioleciu. Ma on również przyczynić się do sprawnego przejścia na nowe ramy prawne, które mają być wprowadzone w życie przed końcem dekady.

Europejska produkcja ekologiczna i system kontroli powstały w 1991 r. dla rynku niszowego, charakteryzującego się ograniczoną liczbą konsumentów i producentów. Niedawne zmiany w popycie i podaży wskazują, że nadszedł czas na dostosowanie i poprawę unijnego systemu w zakresie żywności ekologicznej i rolnictwa ekologicznego. Konsultacje społeczne wykazały,

⁴ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”.

⁵ COM(2004) 415 final.

⁶ Odesłanie do wniosku.

⁷ Sprawozdanie z oceny skutków jest dostępne na stronie:
http://ec.europa.eu/governance/impact/ia_carried_out/cia_2013_en.htm

⁸ Zob. projekt finansowany przez UE w dziedzinie badań: ORGAP, dostępny pod adresem:
<http://www.orgap.org/>

że europejscy konsumenci oczekują wysokich standardów w odniesieniu do reguł produkcji ekologicznej i kontroli.

Głównym wyzwaniem jest rozszerzenie oraz zaspokojenie popytu, nie ryzykując przy tym utraty zaufania konsumentów do zasad rolnictwa ekologicznego oraz jakości produktów ekologicznych. W tej kwestii zbyt wiele wyjątków od reguł, których część stała się już nieaktualna w kontekście zmieniających się warunków rynkowych, może zagrozić integralności rolnictwa ekologicznego. Żywność ekologiczna i rolnictwo ekologiczne odpowiadają na potrzeby społeczne w odniesieniu do ochrony środowiska, jakości żywności, w szczególności w zakresie niestosowania syntetycznych substancji chemicznych i GMO w całym łańcuchu produkcyjnym⁹. Próbując odpowiedzieć na wzrost popytu, należy zwrócić szczególną uwagę na skomplikowane przepisy, które utrudniają małym podmiotom dostęp do systemu produkcji ekologicznej. Ponadto celem harmonizacji reguł produkcji ekologicznej jest stworzenie ambitnych i rygorystycznych reguł, przy jednoczesnym uwzględnieniu rzeczywistej sytuacji sektora produkcji.

Innym elementem, który należy uwzględnić, jest presja popytu, która również zwiększa ryzyko nieuczciwych zachowań lub innych zamierzonych naruszeń. Nie tylko szkodzą one interesom konsumentów i powodują szkody gospodarcze zakłócające konkurencję, lecz mogą one również mieć negatywny wpływ na reputację podmiotów działających w sektorze ekologicznym, które stosują się do reguł.

Produkty przywożone odgrywają ważną rolę w podaży produktów ekologicznych. W tym względzie powiązane reguły muszą zapewniać rozwój handlu produktami ekologicznymi, zapobiegając jednocześnie osłabieniu zasad rolnictwa ekologicznego lub systemu kontroli.

Dzięki stosowanym regułom i technikom produkcja ekologiczna musi utrzymać swoją nowatorską rolę, wpływając na produkcję nieekologiczną.

Aby odpowiedzieć na wyżej wymienione wyzwania, Komisja zwraca szczególną uwagę na możliwe synergie między unijną polityką a instrumentami, na innowacyjne pomysły wynikające z konsultacji, na powiązania z inicjatywami badawczymi oraz na potrzebę poprawy zaufania konsumentów i podniesienia ich świadomości, a także na handel z państwami trzecimi.

W związku z tym plan działania w okresie do 2020 r. będzie się koncentrować na trzech priorytetowych dziedzinach. Pierwszą z nich jest zwiększenie konkurencyjności unijnych producentów ekologicznych poprzez:

- podnoszenie poziomu wiedzy o instrumentach unijnych dotyczących produkcji ekologicznej oraz zwiększanie synergii między nimi,
- rozwiązywanie problemów w zakresie luk technicznych w produkcji ekologicznej za pomocą badań, innowacji i ich rozpowszechniania,
- szersze udostępnienie informacji o sektorze produkcji ekologicznej, a także o rynku i handlu.

Drugim priorytetem jest konsolidacja i zwiększenie zaufania konsumentów do europejskiego systemu w zakresie żywności ekologicznej i rolnictwa ekologicznego, jak również zaufania do przywożonych produktów ekologicznych, a w szczególności do środków kontroli.

⁹ Zob. sprawozdanie na temat wyników konsultacji społecznych w sprawie przeglądu polityki UE w dziedzinie rolnictwa ekologicznego (15 stycznia – 10 kwietnia 2013 r.), dostępne pod adresem: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/files/eu-policy/of_public_consultation_final_report_en.pdf

Trzecią dziedziną priorytetową jest wzmocnienie zewnętrznego wymiaru unijnego systemu produkcji ekologicznej.

4. ROZWÓJ EUROPEJSKIEGO SEKTORA EKOLOGICZNEGO

4.1. Zwiększenie świadomości na temat unijnych instrumentów i synergii między nimi

Zreformowana WPR obowiązująca od 2014 r. obejmuje nowe lub zmienione środki wsparcia, które mogą być stosowane w odniesieniu do producentów ekologicznych.

Po pierwsze WPR uznaje rolników prowadzących gospodarstwa ekologiczne jako „zielonych z definicji” w ramach systemu płatności bezpośrednich, ponieważ są oni faktycznie uprawnieni do otrzymywania płatności z tytułu zazieleniania.

Ponadto w nowych ramach rozwoju obszarów wiejskich proponuje się nowe szczególne środki na rzecz wsparcia rolnictwa ekologicznego, dotyczące zarówno konwersji na praktyki rolnictwa ekologicznego, jak i utrzymania ich¹⁰. W swoich programach rozwoju obszarów wiejskich państwa członkowskie mogą również rozważyć wdrożenie oraz właściwe wykorzystanie szeregu środków istotnych również dla rolników lub podmiotów działających w sektorze ekologicznym. Obejmują one współpracę między różnymi podmiotami w ramach łańcucha żywnościowego w zakresie m.in. rozwoju innowacyjnych produktów, procesów, praktyk i technologii; wsparcie dla inwestycji w aktywa rzeczowe, w tym inwestycje nieprodukcyjne realizowane wyłącznie w celu ochrony środowiska naturalnego, wsparcie na rzecz systemów jakości produktów rolnych lub środków rolno-środowiskowych skierowanych do gospodarstw ekologicznych, które nie pokrywają się z wymogami rolnictwa ekologicznego.

Uwzględniając analizę obecnej sytuacji w sektorze rolnictwa ekologicznego i potencjał rynkowy w danym państwie członkowskim lub w regionie, można skuteczniej wykorzystywać środki wsparcia dostępne w ramach programów rozwoju obszarów wiejskich¹¹. Analiza ta powinna stanowić podstawę przy dokonywaniu wyboru odpowiednich środków rozwoju obszarów wiejskich, a następnie prawidłowej alokacji zasobów.

Produkcję ekologiczną można również wspierać poprzez podprogramy tematyczne w ramach programów rozwoju obszarów wiejskich. Najbardziej odpowiednim pod względem treści i finansowania podprogramem tematycznym byłby podprogram dotyczący łagodzenia zmiany klimatu, adaptacji i różnorodności biologicznej. Jednak także inne podprogramy tematyczne, takie jak podprogram dla małych gospodarstw i krótkich łańcuchów dostaw, mogą w pewnym stopniu mieć znaczenie dla rolnictwa ekologicznego.

Ponadto państwa członkowskie mają obowiązek przeznaczenia przynajmniej 30 % łącznego wkładu z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich do każdego programu rozwoju obszarów wiejskich na środki dotyczące kwestii związanych z ochroną środowiska i zmianą klimatu, w tym środki dotyczące rolnictwa ekologicznego; może to odegrać bardzo pozytywną rolę w zachęcaniu do wsparcia finansowego, a w rezultacie rozwoju rolnictwa ekologicznego i dostarczania mu środków finansowych.

¹⁰ Rozporządzenie (UE) nr 1305/2013.

¹¹ Zob. badanie „Use and Efficiency of Public Support Measures addressing Organic Farming” („Wykorzystanie i skuteczność środków wsparcia publicznego na rzecz rolnictwa ekologicznego”), listopad 2011 r., dostępne pod adresem: http://ec.europa.eu/agriculture/external-studies/organic-farming-support_en.htm

Koncentrując się ponownie na promowaniu akwakultury w ramach wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb), Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR) zapewni również wsparcie dla praktyk w zakresie akwakultury ekologicznej.

Komisja zaleca państwom członkowskim wykorzystanie możliwości i narzędzi na rzecz wsparcia rolnictwa ekologicznego dostępnych dzięki nowym ramom prawnym dla rozwoju obszarów wiejskich, „niebieskiego wzrostu” oraz wspólnej polityki rybołówstwa.

Biorąc pod uwagę istotne niedawne zmiany w WPR, zaleca się szybko zwiększyć świadomość wśród rolników i podmiotów działających na obszarach wiejskich na temat środków wsparcia dostępnych dla rolnictwa ekologicznego w ramach właściwych instrumentów zaproponowanych w nowej WPR i WPRyb (działania 1 i 2).

Pozytywne skutki rolnictwa ekologicznego dla środowiska przyczyniają się do osiągnięcia celów strategii ochrony różnorodności biologicznej do 2020 r.¹², komunikatu na temat zielonej infrastruktury¹³, strategii tematycznej w dziedzinie ochrony gleby¹⁴ oraz przepisów z zakresu środowiska, takich jak dyrektywa ptasia¹⁵ i dyrektywa siedliskowa¹⁶, dyrektywa azotanowa¹⁷, dyrektywa ramowa wodna¹⁸, dyrektywa dotycząca krajowych pułapów emisji¹⁹.

Działanie 1: W 2014 r. Komisja opublikuje dokument o charakterze informacyjnym przeznaczony dla rolników, przetwórców i detalistów działających w sektorze ekologicznym, przedstawiający reguły mające zastosowanie do produkcji ekologicznej, przetwarzania i handlu ekologicznego, w tym reguły dotyczące konwersji i środków wsparcia w ramach WPR.

Działanie 2: Komisja włączy rolnictwo ekologiczne jako szczególny temat w ramach najbliższego zaproszenia do składania wniosków dotyczących wsparcia środków informacyjnych skierowanych do rolników i producentów i odnoszących się do wspólnej polityki rolnej (WPR). W ramach wytycznych dotyczących finansowania z EFMR podkreślone zostaną także możliwości finansowania akwakultury ekologicznej.

4.2. Upowszechnianie wiedzy o systemie produkcji ekologicznej UE, łącznie z logo produkcji ekologicznej UE

Działania na rzecz informowania i promocji produktów ekologicznych mogą odgrywać istotną rolę w zwiększaniu możliwości rynkowych producentów ekologicznych. W tym kontekście europejska polityka w zakresie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących produktów rolnych na rynku wewnętrznym i w państwach trzecich oferuje podmiotom możliwości finansowania działań, które mają na celu zwiększenie świadomości konsumentów o głównych cechach systemu produkcji ekologicznej, o konkretnych produktach wytworzonych zgodnie z unijnymi regułami produkcji ekologicznej, o unijnym systemie kontroli oraz o logo produkcji ekologicznej UE (działanie 3).

¹² COM(2011) 244 final „Nasze ubezpieczenie na życie i nasz kapitał naturalny - unijna strategia ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r.”.

¹³ SWD(2013) 155 final „Zielona infrastruktura — zwiększanie kapitału naturalnego Europy”.

¹⁴ COM(2006) 231 final „Strategia tematyczna w dziedzinie ochrony gleby”.

¹⁵ Dyrektywa 2009/147/WE.

¹⁶ Dyrektywa 43/92/EWG.

¹⁷ Dyrektywa 91/676/EWG.

¹⁸ Dyrektywa 2000/60/WE.

¹⁹ Dyrektywa 2001/81/WE.

Obecność logo produkcji ekologicznej UE na etykietach żywności stanowi dla konsumentów główny sposób identyfikacji produktów ekologicznych. Stosowanie logo UE, które zostało utworzone w 2010 r., jest obowiązkowe od 2012 r. na opakowaniach wszystkich pakowanych produktów ekologicznych wytwarzanych w UE. W listopadzie 2013 r. średnio 25 % respondentów w 28 państwach członkowskich zasygnalizowało swoją świadomość istnienia logo produkcji ekologicznej UE²⁰. Równoległe z logo UE wydaje się, że informacje o produkcji ekologicznej są dobrze przekazywane ogółowi konsumentów – 69 % konsumentów w UE stwierdziło, że widziało logo lub oświadczenie, że produkt żywnościowy został wyprodukowany metodami ekologicznymi²¹. Monitorowanie wiedzy konsumentów na temat logo produkcji ekologicznej UE i ich zaufania do produktów ekologicznych dostarczyłoby wiarygodnych informacji, pozwalających lepiej wskazać obszary wymagające poprawy w zakresie informacji i promocji na rynku UE i rynkach państw trzecich (działanie 4).

Jeżeli w perspektywie średnio- do długoterminowej poziom wiedzy konsumentów w Unii lub państwie członkowskim na temat logo produkcji ekologicznej UE nie zwiększy się lub w przypadkach, gdy zaufanie konsumentów do systemu produkcji ekologicznej można uznać za zagrożone, Komisja może rozważyć – w kontekście nowej polityki informacyjnej i promocyjnej dotyczącej europejskich produktów rolnych²² – podniesienie poziomu informacji na temat systemu i logo produkcji ekologicznej UE za pomocą kampanii finansowanej ze środków UE. Kampanie informacyjne lub promocyjne mogą być również środkiem prowadzącym do zwiększenia świadomości i wiedzy konsumentów na temat logo produkcji ekologicznej UE lub głównych cech systemu produkcji ekologicznej UE w jednym lub kilku krajach spoza UE. Kampanie te mogą dotyczyć wzajemnych uzgodnień lub porozumień podpisanych przez UE (np. z USA, Szwajcarią), a także inicjatyw na rzecz ochrony logo produkcji ekologicznej UE prowadzonych w niektórych państwach trzecich.

Informacje skierowane do młodych konsumentów i dzieci są również ważnym narzędziem wspierającym wzrost świadomości i zaufania do systemu produkcji ekologicznej. W tym sensie krajowe inicjatywy w ramach programu „Owoce i warzywa w szkole” oraz „Mleko w szkole” pozwalają na wsparcie działań informacyjnych w szkołach na temat szczególnych cech metod produkcji ekologicznej, w ramach edukacyjnego aspektu tych programów. Przegląd programów szkolnych WPR²³ przewiduje możliwość wzmocnienia związku z produkcją ekologiczną poprzez zachęcanie do pozyskiwania produktów ekologicznych i integrację tematów związanych z produkcją ekologiczną w ramach wspierających środków edukacyjnych.

Produkcja ekologiczna UE zajmuje szczególne miejsce przy spełnianiu kryteriów zielonych zamówień publicznych (dostępnych od 2008 r.) w zakresie żywności i usług gastronomicznych (tj. minimalny procent żywności musi być produkowany metodami ekologicznymi); kryteria te mają charakter zaleceń i mogą być dobrowolnie stosowane przez organy publiczne w Europie. Istnieje potencjał dla państw członkowskich i nabywców publicznych do coraz szerszego stosowania przy zamówieniach publicznych wymogów dotyczących rolnictwa ekologicznego w odniesieniu do żywności i usług gastronomicznych. Komisja opracuje szczegółowe materiały informacyjne mające na celu zwiększenie wśród

²⁰ Specjalne badanie Eurobarometru nr 410 – Wave EB80.2 - TNS Opinion & Social, badanie przeprowadzone w listopadzie 2013 r.

²¹ Konsumenckie badanie rynku dotyczące funkcjonowania dobrowolnych systemów znakowania żywności dla konsumentów w Unii Europejskiej (styczeń 2014 r.), dostępne pod adresem: [Link to be provided]

²² Zgodnie z wnioskiem Komisji COM(2013) 812 final, dostępnym na stronie: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0812:FIN:PL:PDF>

²³ Wniosek Komisji COM(2014) 32 final z 30.1.2014, 2014/0014 (COD).

organów publicznych świadomości, że do umów dotyczących żywności i usług gastronomicznych mogą one wprowadzać więcej aspektów związanych ze zrównoważonym rozwojem, w tym kryteria w zakresie produkcji ekologicznej (działanie 5).

Działanie 3: Komisja będzie nadal podnosić świadomość na temat możliwości oferowanych przez rozporządzenie w sprawie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących produktów rolnych na rynku wewnętrznym i w państwach trzecich, w szczególności na temat celów polityki promocyjnej oraz stosowanych reguł i procedur, za pomocą prezentacji tego instrumentu sektorowi ekologicznemu, państwom członkowskim (Stałemu Komitetowi ds. Rolnictwa Ekologicznego), zainteresowanym stronom (Grupie Doradczej ds. Rolnictwa Ekologicznego), lub wydarzeń specjalistycznych dotyczących rolnictwa ekologicznego, takich jak targi BioFach.

Działanie 4: Komisja przeprowadzi:

- okresowe badania dotyczące świadomości konsumentów na temat logo produkcji ekologicznej UE.
- szczegółowe badania dotyczące świadomości konsumentów, ich zaufania i zrozumienia unijnego systemu rolnictwa ekologicznego.

Działanie 5: Do końca 2015 r. Komisja dokona przeglądu kryteriów zielonych zamówień publicznych dotyczących żywności i usług gastronomicznych oraz opracuje konkretne materiały informacyjne, ilustrujące stosowanie przy zamówieniach publicznych wymogów w zakresie rolnictwa ekologicznego.

4.3. Badania i innowacje na potrzeby wyzwań związanych z regułami produkcji ekologicznej

4.3.1. Zakres

Produkcja ekologiczna stała się wysoce specjalistycznym systemem rolnym, który wymaga szczególnego kształcenia zawodowego, wiedzy i technologii. Istnieje wiele wyzwań w zakresie produkcji produktów roślinnych i zwierzęcych w ramach ekologicznie zarządzanych systemów, na przykład ze względu na ograniczoną dostępność niektórych nakładów w postaci ekologicznej. Główne problemy są związane z żywieniem zwierząt, w szczególności podażą białek i mikroskładników odżywczych, a także dostępnością ekologicznego materiału siewnego. Przeszkody te należałoby uwzględnić i usunąć, w szczególności ze względu na możliwość zniesienia niektórych istniejących wyjątków i odstępstw od reguł.

Oprócz tych wyzwań Komisja proponuje dalsze poświęcenie uwagi konkretnym kwestiom dotyczącym rozwoju sektora, takim jak: a) innowacyjne metody ochrony przed szkodnikami, chorobami i chwastami; b) środki zastępujące produkty zawierające miedź stosowane do ekologicznej ochrony roślin; c) ograniczenie zużycia energii przez szklarnie; d) poprawa żyzności gleby; e) lepsze wykorzystanie energii; f) współistnienie rolnictwa ekologicznego i rolnictwa nieekologicznego; g) składniki i techniki dostosowane do przetwarzania żywności ekologicznej. W 3. sprawozdaniu perspektywicznym²⁴ Stałego Komitetu ds. Badań Naukowych w Dziedzinie Rolnictwa (SCAR) także wskazano na istotne obszary badań.

W ramach kilku projektów badawczych finansowanych przez UE dotyczących rolnictwa ekologicznego oraz rolnictwa niskonakładowego²⁵ przeanalizowano dostępność ekologicznej paszy białkowej. Niemniej jednak badania nad roślinami wysokobiałkowymi pozostają

²⁴ http://ec.europa.eu/research/agriculture/scar/pdf/scar_feg3_final_report_01_02_2011.pdf

²⁵ W szczególności LEGUME-FUTURES, MicroFIX i INTERCROP.

ograniczone w stosunku do innych sektorów produkcji, w wyniku czego w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat nastąpił spadek plonów roślin wysokobiałkowych. Nowe inwestycje w badania nad produkcją roślin wysokobiałkowych mogą ponownie przyczynić się do zmniejszenia tej luki, prowadząc do większej stabilności plonów i jakości produktu (zawartość białka, strawność itp.), tak aby rośliny wysokobiałkowe przynosiły większe korzyści rolnikom i całemu łańcuchowi dostaw.

Badania mogłyby również doprowadzić do ulepszeń w żywieniu zwierząt, wydajności paszy, hodowli zwierząt w produkcji ekologicznej, jeżeli skoncentrowane byłyby na kwestiach takich jak: bardziej zrównoważony rozwój, efektywne gospodarowanie zasobami (w tym wodą), ochrona gleby, różnorodność biologiczna, jak również przystosowanie się do zmiany klimatu i łagodzenie jej.

Dostępność ekologicznego materiału siewnego, zwierząt gospodarskich i osobników młodocianych oraz zarodków małży również stanowi wyzwanie gospodarcze i techniczne dla producentów ekologicznych. Chociaż wydaje się, że sytuacja w zakresie ekologicznego materiału siewnego nieco się poprawiła, występuje powszechna praktyka stosowania odstępstw, umożliwiającą wykorzystywanie konwencjonalnego niezaprawionego materiału siewnego. Ważne jest, aby zwiększyć stopień poinformowania producentów na temat dostępności ekologicznego materiału siewnego w UE przy pomocy bazy danych o materiale siewnym na poziomie europejskim.

Komisja zaleca zainteresowanym stronom stworzenie na poziomie europejskim bazy danych dotyczącej dostępności ekologicznego materiału siewnego. Komisja zachęca zainteresowane strony – zwłaszcza w ramach komitetu doradczego ds. akwakultury – do rozważenia podobnych inicjatyw w odniesieniu do dostępności młodocianych osobników ryb ekologicznych oraz ekologicznych zarodków małży.

Do realizacji tego podejścia konieczne jest także ściśle ograniczenie stosowania odstępstw od zasady obowiązkowego stosowania ekologicznego materiału siewnego. Niezbędne jest również zwiększenie badań nad technikami hodowlanymi w zakresie wykorzystania lokalnych populacji i na wpół udomowionych gatunków z myślą o produkcji zarodków ekologicznych przy jednoczesnym zapewnieniu zgodności z zasadami i celami rolnictwa ekologicznego. Producenci akwakultury ekologicznej wskazują, że dostępność młodych osobników ekologicznych i ekologicznych zarodków małży nadal stanowi czynnik ograniczający wzrost sektora.

4.3.2. Narzędzia

„Horyzont 2020” – unijny program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji – może przyczynić się do osiągnięcia rozwiązań i opracowania narzędzi pomocnych do dalszego poprawienia skuteczności i wykorzystania wyników badań. Program „Horyzont 2020” zawiera różne mechanizmy służące promowaniu badań i innowacji, demonstracji, koordynacji, tworzenia sieci współpracy i szkoleń, jak również wspierania infrastruktury i innowacji, np. w MŚP.

Udział sektora rolnictwa ekologicznego w europejskim partnerstwie innowacyjnym na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa będzie miał zasadnicze znaczenie dla pobudzania innowacji i poprawy współpracy między nauką, gospodarstwami, doradztwem w zakresie rolnictwa i przemysłem, zarówno na szczeblu regionalnym, krajowym, jak i europejskim.

Aby odpowiedzieć na wyzwania, konieczne jest dalsze zaangażowanie rolników w celu lepszej identyfikacji potrzeb w zakresie badań i innowacji (działanie 6). W ramach ww. partnerstwa można wykorzystać kilka formatów w celu zbadania konkretnych kwestii, które są istotne dla rolnictwa ekologicznego i które będą stanowić zachętę do aktywnego

zaangażowania rolników. Przy ustalaniu priorytetów w zakresie innowacji w ramach programów rozwoju obszarów wiejskich państwa członkowskie powinny rozważyć między innymi zniesienie odstępstw. Określając te priorytety, państwa członkowskie mogą podnosić świadomość wśród rolników i pracowników naukowych, a także ułatwiać tworzenie grup operacyjnych zajmujących się tymi kwestiami. Między 2000 r. a 2012 r. dzięki 49 projektom badawczym finansowanym ze środków UE dotyczącym rolnictwa niskonakładowego i ekologicznego wzmocniono zdolności badawcze i innowacyjne sektora ekologicznego²⁶. Lepsze przekładanie wiedzy zdobytej dzięki badaniom na faktyczne praktyki, w szczególności w zakresie metod produkcji, zwiększyłyby skuteczność wyników badań i poprawiłoby wyniki sektora. Należy zachęcać do wprowadzania szczególnych środków, aby wykorzystać dotychczas zdobytą wiedzę pochodzącą z badań i praktyki, w celu testowania możliwych rozwiązań i przełożenia ich na praktykę.

Platforma technologiczna dotycząca badań naukowych nad żywnością ekologiczną i rolnictwem ekologicznym (TP Organics) odegra istotną rolę, zapewniając również wkład w strategiczny plan badań i innowacji.

W całej Unii Europejskiej istnieje potencjał, aby osiągnąć lepszą koordynację działań w zakresie finansowania badań w sektorze ekologicznym. Program „Horyzont 2020” przewiduje wsparcie dla sieci krajowych organów finansujących na rzecz podejmowania wspólnych działań. Możliwości dalszego wykorzystywania systemu ERA-Net lub instrumentów wspólnego planowania będą aktywnie wspierane, stymulując tym samym już istniejące formy współpracy, np. ERA-Net CORE-Organic Plus.

W kontekście programu „Horyzont 2020” programy prac będą musiały uwzględnić te wyzwania i wyciągnięte wnioski w odniesieniu do identyfikacji potrzeb badawczych rolników, wymiany wyników badań, w tym pochodzących z innych sektorów produkcji, i dalszej koordynacji europejskich badań naukowych (działanie 7).

Działanie 6: W 2015 r. Komisja zorganizuje konferencję w celu określenia priorytetów producentów w zakresie badań i innowacji w świetle wyzwań, które mogą wynikać z przyszłych reguł produkcji ekologicznej.

Działanie 7: W odpowiednich formach programu „Horyzont 2020” Komisja uwzględni:

- potrzebę wzmocnienia badań, wymiany i wykorzystania wyników badań poprzez szczególne środki, takie jak działania w zakresie badań i innowacji, sieci tematyczne i inne rodzaje „współpracy i działań wspierających”, które dotyczą synergii między, z jednej strony, wynikami badań innych sektorów produkcji oraz, z drugiej strony, badaniami dotyczącymi produkcji konwencjonalnej i ekologicznej.
- wsparcie systemu ERA-Net lub innych rodzajów instrumentów w celu poprawy koordynacji badań między podmiotami finansującymi badania w UE, z myślą o wspólnych zaproszeniach do składania wniosków w zakresie badań.

4.4. Monitorowanie i ocena

Dostępność danych statystycznych ma zasadnicze znaczenie dla kształtowania, monitorowania i oceny realizacji unijnej polityki w zakresie produkcji ekologicznej, w szczególności jeśli chodzi o wiedzę na temat sektora produkcji, cen w ramach łańcucha

²⁶ http://ec.europa.eu/research/bioeconomy/agriculture/news-events/news/20120903_en.htm

dostaw żywności ekologicznej, handlu, preferencji konsumentów oraz określonych kanałów sprzedaży. Komisja Europejska finansuje projekt badawczy „Sieć danych dla lepszej informacji na temat europejskiego rynku ekologicznego – sieć danych o rynku ekologicznym” zmierzający do zwiększenia przejrzystości europejskiego rynku żywności ekologicznej poprzez lepszą dostępność informacji na temat tego sektora²⁷. Dalsze wysiłki na rzecz gromadzenia, analizy i rozpowszechniania istniejących danych zwiększą przejrzystość oraz zaufanie do sektora ekologicznego.

Aby lepiej ocenić skuteczność i efektywność wdrażania prawodawstwa UE, istnieje również potrzeba pogłębienia wiedzy na temat sposobu, w jaki odbywa się dystrybucja wartości dodanej wzdłuż łańcucha dostaw i w jakim zakresie korzyści odnoszą producenci produktów rolnych (działanie 9). W kontekście wdrażania nowej WPR istotnym elementem jest atrakcyjność sektora produkcji ekologicznej dla małych gospodarstw i mikroprzedsiębiorstw, w szczególności takie kwestie jak przeszkody i atrakcyjność przystąpienia do systemu produkcji ekologicznej.

Przegląd postępów w realizacji planu działania zostanie przeprowadzony w 2020 r.

Działanie 8: Komisja będzie publikować regularne sprawozdania dotyczące produkcji ekologicznej w UE, zawierające w szczególności informacje na temat powierzchni, gospodarstw zaangażowanych w produkcję ekologiczną oraz głównych sektorów produkcji.

Działanie 9: Komisja podejmie następujące działania:

- dokona analizy dystrybucji wartości dodanej wzdłuż łańcucha dostaw żywności.
- dokona analizy przeszkód uniemożliwiających wejście do sektora ekologicznego poprzez badanie na temat atrakcyjności systemu produkcji ekologicznej, w szczególności dla małych gospodarstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw w sektorze produkcji żywności.

5. ZAPEWNIENIE ZAUFANIA KONSUMENTÓW DO UNIJNEGO SYSTEMU PRODUKCJI EKOLOGICZNEJ

Ryzyko utraty zaufania konsumentów jest jednym z najważniejszych wyzwań dla sektora ekologicznego.

Zgodnie z nowymi ramami w zakresie akredytacji i nadzoru rynku w Unii Europejskiej²⁸ akredytacja stała się kluczowym instrumentem, aby wykazać kompetencje techniczne jednostek oceniających zgodność, takich jak organy kontrolne w sektorze produkcji ekologicznej. Obecnie akredytacji w UE udziela jedna krajowa jednostka akredytująca, działająca w charakterze organu publicznego.

W ramach Europejskiej Współpracy w Dziedzinie Akredytacji powołano grupę zadaniową zajmującą się w szczególności kwestiami dotyczącymi akredytacji jednostek certyfikujących działających w sektorze ekologicznym. Wynikami prac grupy, w ścisłej współpracy z Komisją, było przyjęcie obowiązkowego dokumentu dla krajowych jednostek akredytujących działających w tym obszarze stosowany od stycznia 2014 r.²⁹

²⁷ Wstępne wyniki pokazują, że istnieje potrzeba dalszej harmonizacji metodologii w odniesieniu do gromadzenia danych.

²⁸ Rozporządzenie (WE) nr 765/2008.

²⁹ Guidelines on the use of EN 45011 and ISO/EC 17021 for Certification to EN ISO 3834 (Wytyczne dotyczące stosowania norm EN 45011 i ISO/EC 17021 przy certyfikacji EN ISO 3834), opublikowane dnia 3 lipca 2013 r.: <http://www.european-accreditation.org/publication/ea-6-02-m>

Równocześnie Komisja, za pośrednictwem Biura ds. Żywności i Weterynarii, przeprowadziła w 2012 i 2013 r. 10 audytów w państwach członkowskich i 4 audyty w państwach trzecich w odniesieniu do systemu kontroli produktów ekologicznych. W świetle ustaleń opisanych w sprawozdaniach Biura wydaje się, że niezbędna jest poprawa koordynacji i współpracy między właściwymi organami i krajowymi jednostkami akredytującymi (działanie 10), z myślą o sprawniejszym i skuteczniejszym nadzorze jednostek certyfikujących w UE.

W odniesieniu do przywozu należałoby ułatwić przekazywanie świadectw przywozowych dla produktów ekologicznych, jak również szerzej udostępniać informacje dotyczące ich wykorzystania przez podmioty gospodarcze i organy celne państw członkowskich, w szczególności poprzez TARIC³⁰, Zintegrowaną Taryfę Wspólnot Europejskich online (działanie 11).

Konieczne jest również ograniczenie i uproszczenie obciążeń administracyjnych i zwiększenie identyfikowalności produktów ekologicznych przy użyciu elektronicznego systemu certyfikacji (działanie 12).

Nieuczciwe zachowania i zamierzone naruszenia są jednym z głównych czynników, które mogą mieć wpływ na zaufanie konsumentów. UE będzie wspierać działania państw członkowskich i innych podmiotów w łańcuchu żywnościowym, aby zapobiegać i przeciwdziałać takim naruszeniom (działanie 13).

Działanie 10: Komisja będzie zachęcać państwa członkowskie do zbadania synergii i uproszczeń w zakresie działań podejmowanych przez jednostki akredytujące i właściwe organy.

Komisja przedstawi dalsze wytyczne w 2016 r. Komisja będzie w stosownych przypadkach współpracować z jednostkami akredytującymi odpowiedzialnymi za nadzór nad jednostkami certyfikującymi w państwach trzecich.

Działanie 11: Komisja zaproponuje Komitetowi odpowiedzialnemu za TARIC włączenie przepisów dotyczących produkcji ekologicznej do bazy danych TARIC.

Działanie 12: Komisja opracuje:

- do 2015 r. system elektronicznej certyfikacji przywozu, jako moduł włączony do systemu TRACES (przyszły system zarządzania informacjami w zakresie kontroli urzędowych – IMSOC).
- **podejście dotyczące elektronicznej certyfikacji na rynku wewnętrznym**, która ma zostać włączona do przyszedłego systemu zarządzania informacjami w zakresie kontroli urzędowych (IMSOC).

Działanie 13: Komisja będzie wspierać państwa członkowskie w opracowywaniu i wdrażaniu polityki zapobiegania nadużyciom w sektorze ekologicznym poprzez:

- ukierunkowane warsztaty umożliwiające dzielenie się zdobytymi doświadczeniami i dobrymi praktykami oraz
- opracowanie kompendiów/zbiorów przypadków.

³⁰ http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=pl

6. WZMOCNIENIE ZEWNĘTRZNEGO WYMIARU UNIJNEJ PRODUKCJI EKOLOGICZNEJ

UE odgrywa ważną rolę w handlu żywnością, w szczególności w zakresie produktów wysokiej jakości. UE jest jednym z największych na świecie uczestników rynku produktów rolnych, a łączna wartość jej przywozu i wywozu wynosi 196 mld EUR (dane uśrednione za lata 2010-2012). Siła eksportu UE polega na tym, że produkty końcowe, zarówno przetworzone i nieprzetworzone, są gotowe do użytku dla konsumentów; w tej dziedzinie unijny bilans handlowy netto wynosi 6,7 mld EUR (dane uśrednione za lata 2010-2012). Produkty te obejmują wina, napoje spirytusowe, sery i przetworzone mięso i stanowią istotną wartość dodaną w łańcuchu.

Producenci żywności ekologicznej w UE muszą podążać za tendencją europejskiego przemysłu spożywczego, poprzez pełny rozwój swoich silnych stron, co przyniesie korzyści producentom w UE.

Wraz ze wzrostem handlu UE musi zadbać o to, by przywożone produkty były zgodne z surową unijną definicją żywności ekologicznej i rolnictwa ekologicznego. Ponadto istnieje znaczna potrzeba zagwarantowania konsumentom integralności systemu kontroli w państwach trzecich w odniesieniu do znakowania i stosowania logo ekologicznego.

Kraje rozwijające się są ważnym źródłem unijnego przywozu produktów ekologicznych. Należy zwrócić szczególną uwagę na wpływ, jaki ma wdrażanie nowych przepisów dotyczących kontroli i produkcji, aby zapewnić sprawność i ciągłość handlu z krajami rozwijającymi się (działanie 14).

Niektóre z porozumień dotyczących równoważności zawartych przez UE z innymi głównymi światowymi rynkami ekologicznymi przewidują takie same warunki dla producentów unijnych, chociaż ich zakres nieco się różni. Jedynie porozumienie między UE a Stanami Zjednoczonymi przewiduje współpracę w dziedzinie regulacji i norm w produkcji ekologicznej. Próbuąc rozszerzyć porozumienia z innymi głównymi rynkami ekologicznymi i włączyć do nich współpracę w zakresie regulacji i norm, Komisja będzie dążyć do ściślejszej konwergencji między normami dla produktów ekologicznych obowiązującymi na tych rynkach. W związku z tym Komisja przeanalizuje możliwość zawarcia wielostronnego porozumienia między czołowymi rynkami ekologicznymi (działanie 15). Takie wielostronne porozumienie wspierane poprzez współpracę w zakresie regulacji mogłoby wywołać efekt synergiczny w systemie nadzoru i kontroli, co niezwykle ułatwi produkcję ekologiczną zorientowaną na eksport, zarówno w państwach będących głównymi producentami ekologicznymi, jak i w krajach rozwijających się.

Mimo że nie są dostępne szczegółowe informacje na temat ilości i wartości przepływów handlowych w zakresie produktów ekologicznych, ważne jest, aby poszerzyć wiedzę na temat handlu, rozpoznać na przykład istniejące i potencjalne rynki dla unijnych produktów oraz skupić działania zewnętrzne na największych partnerach handlowych UE (działanie 16).

Kodeks Żywnościowy (ustanowiony przez FAO i WHO, 185 państw członkowskich i jedną organizację członkowską (UE)) określa normy, które są stosowane jako odniesienie w handlu międzynarodowym, w tym w handlu produktami ekologicznymi. Wraz z rozwojem handlu światowego i wzrostem ryzyka rozbieżności norm krajowych, w szczególności w sektorach wschodzących, wydaje się, że należy kontynuować prace nad aktualizacją i uzupełnieniem obowiązującej normy Kodeksu (działanie 17).

Ochronę nowego logo produkcji ekologicznej UE osiąga się poprzez jego rejestrację jako wspólnego znaku towarowego w europejskim Urzędzie Harmonizacji Rynku Wewnętrznego i w określonej liczbie państw sąsiadujących, takich jak Szwajcaria czy Norwegia. Aby zagwarantować, że logo produkcji ekologicznej UE nie jest nieodpowiednio wykorzystywane

w państwach trzecich, należy rozwijać rejestrację znaku towarowego, z uwzględnieniem potencjału rynkowego i ryzyka nadużycia logo produkcji ekologicznej UE (działanie 18).

Działanie 14: Komisja nadal będzie wspierać partnerów handlowych w krajach rozwijających się i współpracować z nimi w ramach polityki UE w zakresie rozwoju. Należy rozważyć możliwość przeprowadzenia konsultacji z zainteresowanymi stronami i przedstawicielami krajów rozwijających się przywożących do UE, aby zapewnić, że handel odbywa się zgodnie z prawodawstwem UE.

Działanie 15: Komisja rozważy większą konwergencję norm wśród wiodących partnerów ekologicznych i zbada możliwość zawarcia porozumienia wielostronnego.

Działanie 16: Komisja zbada różne możliwości gromadzenia i analizy danych statystycznych dotyczących ilości i wartości handlu z państwami trzecimi w celu pogłębienia wiedzy o potencjalnych rynkach zbytu dla unijnego sektora ekologicznego. Szczególną uwagę zwraca się na kraje rozwijające się, jako na obecnych i potencjalnych rosnących dostawców dla rynków UE.

Działanie 17: W odniesieniu do Kodeksu Żywnościowego Komisja będzie wspierać opracowywanie przepisów dotyczących akwakultury oraz zbada możliwość rozpoczęcia prac nad przepisami dotyczącymi ekologicznego wina.

Działanie 18: Komisja zwiększy ochronę logo produkcji ekologicznej UE w państwach trzecich poprzez jego rejestrację jako wspólnego znaku towarowego lub poprzez umowy dwustronne.